

Zuzana Čaputová
prezidentka Slovenskej republiky

V Bratislave dňa 5. novembra 2019

Vážené účastníčky a účastníci konferencie Vakeras pal o Roma,

som rada, že sa Vám môžem touto cestou prihovoriť a zároveň by som sa rada poďakovala pani Jurine Rusnákovej, členke môjho poradného výboru pre menšiny, za ochotu tlmočiť môj pozdrav, keďže nemôžem byť na dnešnom stretnutí s Vami.

O niekoľko dní si pripomíname 30. výročie Nežnej revolúcie, ktorá bola dôležitým medzníkom aj v novodobej histórii Rómov žijúcich na Slovensku. Po desaťročiach neúspešných snáh rómskych intelektuálov uchádzať sa o podporu jazyka a zachovanie identity priniesla revolúcia uznanie Rómov ako národnostnej menšiny. Právne uznanie národnosti znamenalo ústavou garantované práva na podporu a zachovanie svojej kultúrnej a jazykovej identity.

Myslím si, že po tridsiatich rokoch je diskusia o tom, akými spôsobmi podporovať rozvoj rómskeho jazyka a kultúry v jej rôznorodých podobách a prejavoch, nesmierne dôležitá a stále aktuálna. A nielen pre príslušníkov a príslušníčky menšiny, ale pre celú spoločnosť. Myslím si, že jazyková, kultúrna, národnostná či náboženská rozmanitosť je cenným zdrojom kreativity, inšpirácie a aj sebapoznávania a rozvoja nás všetkých. Žiadna z kultúr neobsahuje celostné poznanie ľudského bytia a práve v kontakte s druhými dokážeme spoznať a prekonávať limity nášho nazerania na svet.

Aj pri spomienke na rok 1989 však nemôžeme mlčať o dopadoch transformačných zmien práve na rómske rodiny. Životná úroveň mnohých z nich sa výrazne zhoršila. Veľký počet rodín stratil dôstojné bývanie, príjem zo zamestnania a šancu, že vzdelaním ich deti môžu získať lepší spoločenský status ako ich rodičia. Myslím, že z aktuálnej diskusie o tom,

čo priniesol November 89 našej krajine preto nemožno vynechávať fakt, že niektoré skupiny sa dostali na okraj a viaceré generácie rómskych detí nikdy nedostali pomocnú ruku a rovnú šancu žiť na Slovensku dôstojne.

Rada by som spomenula aj stretnutie, na ktorom som mala možnosť porozprávať sa so skupinou rómskych vysokoškolákov a stredoškolákov rôznych odborov – biochémie, farmácie, inžinierstva, učiteľstva či sociálnej práce, ktorí sú podporovaní Rómskym vzdelávacím fondom. Boli to úspešní, rozhladení a inšpiratívni mladí ľudia. Sú pre mňa dôkazom, že rómskej komunite sa na Slovensku môže dariť. Ale ak chceme, aby takéto príbehy boli pravidlom a nie výnimkou, musí naša spoločnosť urobiť oveľa viac a systematicky rómske deti, najmä zo znevýhodneného prostredia, podporovať už od raného detstva.

V kontexte Vašej dnešnej konferencie by som však dovolila upriamiť pozornosť ešte na jeden aspekt, ktorý pre mňa z diskusie s nimi vyplynul. Životné príbehy, ktoré boli ochotní so mnou zdieľať, boli popretkávané aj zraňujúcimi skúsenosťami, s ponižovaním či diskrimináciou. Hovorili mi však aj o podpore na neľahkej ceste k úspechu, ktorú čerpali od rodiny, priateľov, učiteľov, ale aj pri spoločných aktivitách podporujúcich ich rómsku identitu ako zdroja uznania a hrdosti, ktoré zmierňovali negatívne zážitky ponižovania. Pre mňa z toho vyplynula aj otázka do dnešnej diskusie: Ako včleniť podporu rómskeho jazyka a kultúry do potrebných systémových opatrení podporujúcich začleňovanie a nediskrimináciu tak, aby bola zdrojom sily, istoty, inšpirácie a hrdosti rómskych detí a mládeže.

Na záver chcem vyjadriť svoje potešenie, že sa tu dnes stretli veci znalí ľudia, ktorí sa venujú vzdelávaniu a výskumu rómskeho jazyka a kultúry. Chcem Vám popriať produktívnu diskusiu pri hľadaní odpovedí na otázky, ktoré sú dôležité pre nás všetkých.

